

NOVICE

kmetijskih, obertnijskih in narodskih reči.

Novice izhajajo v Ljubljani
vsak teden dvakrat, nam-
reč v sredo in saboto.

Odgovorni vrednik **Dr. Janez Bleiweis.**

Veljajo za celo leto po pošti
4 fl., seer 3 fl., za pol leta
2 fl. po pošti, seer 1 fl. 30 kr.

Tečaj XI.

V saboto 5. novembra 1853.

List 89.

Ali se človek zamore tudi zoper žival pregrešiti?

Po spisu fajmoštra K. Fiser-ja.

Naravnost rečem: da! Veliko je za kmetijstvo na tem ležeče, da človek vé, da greši, ako ne ravna s živino, kakor se spodobi. Škoda! da vse premalo se otrokom v šoli in odraslim na prižnici priporoča obnašanje do živine. In vendar je omečnje človeškega srca in omikanje ljudstva v tako ozki zavezi z milosérčnostjo do žival! Ni ne še divjosti slekel in terdega srca tudi do svojega bližnjega je, kdor nima srca do žival. Dokler človek misli „živina naj se pretepa, saj je živina“, pričuje očitno, da je še on sam živina. Otroci vidi očeta tako, in kakor vidi, tako sam dela.

Že Mojzes je dal Izraelcom postave, ki so ukazovale milosérčnost do žival, in v sv. pismu stoji razločno: „pravičnemu se smili njegova živina“.

Če že pri paganih (ajdih) so bile postave, ki so velele milo ravnanje s živino, je to očitno znamenje, da so spoznali potrebo, lepo ravnanje z njo. Arabljan glešta in opravlja in kermi svojega konjica, da je ljubo viditi. Zato je pa tudi arabski konj naj lepši, naj bolji, naj krotkeji, naj zvesteji.

Poslednje leta se je ustanovilo po svetu več družb zoper terpinčenje žival — al te družbe niso popolnoma segle do jedra; one le svarijo: nikar terpinčiti žival! — na tistih sto in sto napak pa, ki se godé s živino kmetijsko, se vse premalo ozirajo.

Živina je stvar božja, in čuti, kakor mi, veselje in bolečine; gotovo je tedaj milost božja tudi nji nekoliko veselja odločila; gotovo tedaj ni na svetu le, da jo tepemo, psujemo in mučimo.

Živina je stvar božja, določena v službo in v prid človeku; pa Bog je človeku dal um, da obrača vse v svoj pravi prid, ne pa da kakor brezumna stvar ravna z neumno živino.

Ne bom dokazoval, da le sirov človek ravna sirovo s živino, ampak le škodo hočem popisati, ktera zadeva gospodarja samega, ako gerdo ravna s živino svojo.

Ljubi kmetovavci! vém, da marsikteri se bo posmehoval, ako vam bom razlagal pregreške do živine, — pa na zadnje boste vendar spoznali, da le govorim vam v dobiček.

Poslušajte me! Pregrešek je, ako svojo živinoimate v gerdih, nezdravih, blatnih, presoparnih ali premerzlih hlevih; — pregrešek je, ako živine ne čedite in pustite, da jo uši

jedó; — pregrešek je, ako živina strada, vi pa zapravljate seno in otavo po kerčmah ali družih potih; — pregrešek je, ako pustite, da žejo terpi, jo napajate iz mlak už in ji ne privoščite čiste zdrave vode; — pregrešek je, ako ji čez njeno moč nakladate in jo terpinčite po gerdih potih, ktere bi lahko popravili; — pregrešek je, ako jo gonite na gmajne stradati, ktere po krivem spašnike imenujete; — pregrešek je, ako živino pretepetate, kadar terjate od nje, kar storiti ne more.

To in še več družega je že za tega voljo pregrešek, ker si sebi samim škodo delate, zakaj živina drugač gleštana in opravljena bi vam donasala dobiček, ktereja v tako zanemarjenem in revnem stanu donasati ne more.

Kako bo krava dobro molzla, če nima prave postrežbe? če se pari v soparnem ali mrazi v merzlem hlevu? če se ne čedi? če namest z lepo ravnate le gerdo z njo, da je vsa plaha, če vas le vidi? — Kako bo konj ali vol vlekel, če ga je le kost in koža? Al ni živina že dostikrat zavergla le zato, ker ste jo pretegnili, jahali, tepli, suvali? Ali ni po slabih hlevih in sprideni piči se že dostikrat kuga vtepla v hleve, ktera se je razširila potem čez celo vas in čez celo deželo?

Prijatli, nikar sami sebe ne goljufajte! Spoznajte vzrok stoterne škode, in vse drugač bote ravnali s živinico svojo.

Marsikdo se čudi nad lepo živino svojega soseda, pa ne vidi, da njegov sesed je umen gospodar, kteri spozna, da živina je kmetijstva naj večji bogastvo in za tega voljo lepo ravna z blagom svojim. Zato dobra dekla, dober hlapec, dobra gospodinja, dober gospodar oskerbijo poprej svojo živino, potem še le mislijo na-se.

Tako gospodarstvo je pravo gospodarstvo. Z lepim ravnanjem s svojo živino si množi kmetovavec svoje premoženje in spolnuje Gospodovo zapoved: „pravičnemu se smili njegova živina!“

Pregled novih živinozdravniških skušinj za vsacega gospodarja imenitnih.

(Konec.)

Od kod izvirajo mnogoverstne napake mléka, še zmiraj ni tako znano, kakor bi treba bilo, da bi se mogle te napake odverniti. Da se mléko rado skisa, niso po novejših skušnjah toliko povžite kisle zeliša krive, kakor prevelika vročina; naj bo tedaj hram, kar naj bolj more, hladen. — Če je mléko zležasto, da se vleče, je večidel zato, ker je hram nesnažen in čistega zraka v njem ni. — Da se smetana v me-